

SZCZECIŃSKIE CZASOPISMA

W PRZESTRZENI SPOŁECZNEJ

SZCZECIŃSKIE CZASOPISMA W PRZESTRZENI SPOŁECZNEJ

MIESIĄCA
5,9 mln zł

FOT. MICHAŁ

TEMAT TYGODNI

SZCZECIN 2019

SZCZECIŃSKIE
CZASOPISMA
W PRZESTRZENI SPOŁECZNEJ

POD REDAKCJĄ

DANUTY DĄBROWSKIEJ
PAULINY OLECHOWSKIEJ
IRENEUSZA SOKALSKIEGO

SZCZECIN 2019

Publikacja dofinansowana przez Miasto Szczecin

Szczecin

Recenzent

dr hab. Wiesław Sonczyk, prof. Uniwersytetu Warszawskiego

Korekta

Wojciech Chocianowicz

Skład komputerowy

Andrzej Zajda

Projekt okładki

Marcin Sieradzan

ISBN 978-83-64070-30-3

Wydawnictwo i druk

Książnica Pomorska im. Stanisława Staszica,
ul. Podgórna 15/16, 70-205 Szczecin

www.ksiaznica.szczecin.pl

Książnica Pomorska
im. Stanisława Staszica
w Szczecinie

INSTYTUCJA KULTURY
SAMORZĄDU WOJEWÓDZTWA
ZACHODNIOPOMORSKIEGO

Pomorze
Zachodnie

Spis treści

Wstęp..... 5

CZĘŚĆ I ZAGADNIENIA OGÓLNE

<i>Danuta Dąbrowska</i> Próba przedstawienia stanu badań nad szczecińskim czasopiśmiennictwem	11
<i>Ireneusz Sokalski</i> Osobowości w kręgu szczecińskich dziennikarzy	27
<i>Krzysztof Flasiński</i> Czasopisma wydawane w Szczecinie od 1989 roku – zasięg, wydawcy, tematyka.....	41
<i>Paweł Szulc</i> Jednodniówki na Pomorzu Zachodnim w latach 1945–1956.....	52
<i>Grzegorz Wejman</i> Pisma diecezjalne w granicach archidiecezji szczecińsko-kamieńskiej	65

CZĘŚĆ II STUDIA MONOGRAFICZNE

<i>Barbara Popiel</i> Gazeta teatralna „Gabit” Teatru Lalek „Pleciuga” jako czasopismo branżowe instytucji kultury	83
<i>Maciej Kowalewski</i> „Roczniki Socjologii Morskiej PAN. Annuals of Marine Sociology” – czasopismo niszowe o globalnym zasięgu.....	99
<i>Małgorzata Kamola-Cieślik</i> Powstanie i rozwój szczecińskiego czasopisma „Obserwator Morski”	106
<i>Paulina Olechowska</i> „Dialogi. Miesięcznik Pedagogiczny” (studium monograficzne)	124
<i>Mateusz Flont</i> „Garaż” (1985–2012) – zarys historii i próba charakterystyki punkowego zina.....	153
Noty o autorach	175

Wstęp

Od wielu lat media lokalne są nie tylko przedmiotem badań medioznawców, ale i budzą zainteresowanie badaczy różnych dyscyplin naukowych, m.in. historyków, socjologów czy politologów. Zajmują one ważne miejsce wśród aktorów lokalnego życia publicznego i stanowią nie tylko płaszczyznę bieżącej informacji o lokalnej społeczności, ale i kształtują opinię publiczną, kreując tym samym lokalną rzeczywistość.

Na gruncie zachodniopomorskich badań środków masowego przekazu wciąż brakuje opracowań naukowych przedstawiających panoramę zróżnicowanych szczecińskich mediów lokalnych¹, dlatego prezentujemy Państwu publikację będącą pewnego rodzaju kontynuacją rozpoczętego w 2010 roku projektu badawczego, mającego na celu integrację różnych badaczy mediów (i nie tylko) wokół badań nad zachodniopomorskimi środkami masowego przekazu. Efektem ówczesnych przedsięwzięć było ukazanie się w 2011 roku nakładem Wydawnictwa Naukowego Uniwersytetu Szczecińskiego monografii *Media lokalne w Szczecinie. Raport z badań mediów lokalnych w Szczecinie* pod redakcją Roberta Cieślaka i Jana Kani, w której znalazło się 14 artykułów różnych badaczy mediów. W kolejnych latach kontynuowano projekt, co miało na celu dalszą dokumentację mediów Pomorza Zachodniego: efektem było wydanie w 2016 roku opracowania zbiorowego *Ciągłość i zmiana. 70 lat mediów masowych na Pomorzu Zachodnim* pod redakcją Jana Kani i Pauliny Olechowskiej (Książnica Pomorska im. Stanisława Staszica w Szczecinie). Znalazło się w nim 11 artykułów poświęconych dorobkowi zachodniopomorskiej komunikacji masowej, uwzględniających prasę, radio, telewizję i formy internetowe.

Kolejną publikacją – stanowiącą część pewnej całości – jest niniejsze opracowanie *Szczecińskie czasopisma w przestrzeni społecznej*. Pojawiająca się w tytule „przestrzeń społeczna” ma dla nas metaforyczne i – według zamierzeń – interdyscyplinarne znaczenie, oznacza tyle, co pewien wymiar rzeczywistości społecznej². Według Alfreda Schütza

1 M.in. T. Białecki, *Prasa Pomorza Szczecińskiego w latach 1945–1975*, Szczecin 1978, ss. 226.

2 Por. A. Lisowski, *Koncepcje przestrzeni w geografii człowieka*, Warszawa 2003, s. 13–173.

przestrzeń społeczną wypełniają niezależne od podmiotu obiekty „wyposażone w specyficzne cechy, często samowystarczalne w swym funkcjonowaniu, jednakże dopiero poznający podmiot konstruuje obraz świata i potrafi go wyartykułować”³. Przestrzeń staje się więc społeczną, gdyż tworzą ją ludzie, i jak każda forma działalności określa swą własną przestrzeń⁴ – założenia te znajdują odbicie w analizowanych przez poszczególnych Autorów szczecińskich czasopismach. Na łamach opisywanych tytułów redakcje i autorzy za pośrednictwem swoich mediów adaptują się do istniejącej przestrzeni, jak też adaptują przestrzeń do swoich wyobrażeń, wartości i potrzeb⁵.

Poszczególni Autorzy artykułów różnie ujmują wybrany temat, różnie przedstawiają składające się nań problemy czy wątki szczegółowe, różny jest stopień krytyczności analizy i oceny formuły wydawniczej omawianych periodyków. Pomimo to starają się koncentrować na współzależnościach między społecznością i jej prasowymi wytworami a szczecińską przestrzenią, szukając punktu równowagi pomiędzy spostrzeżeniami różnych badaczy. Interdyscyplinarność podejścia do rozumienia pojęcia „przestrzeni społecznej” powoduje, że zaprezentowane w książce refleksje i tezy nie mają wypracowanej jednolitej metody badawczej, są jednak przekazane przez Autorów z zachowaniem narracji przyjętej przez badaczy mediów.

Tym razem przedmiotem zainteresowania uczyniliśmy wybrane szczecińskie czasopisma, które w dotychczasowych badaniach nie doczekały się szerszych opisów i analiz, a które były – bądź są – istotnym elementem lokalnych systemów: społecznego, politycznego i kulturowego.

Zamieszczone w tomie artykuły zostały podzielone na dwie grupy. W części pierwszej zatytułowanej *Zagadnienia ogólne* zamieszczono teksty o trojakim charakterze: problemowym – artykuł Danuty Dąbrowskiej *Próba przedstawienia stanu badań nad szczecińskim czasopiśmiennictwem*, charakterystyki szczecińskiego środowiska dziennikarskiego – tekst Ireneusza Sokalskiego *Osobowości w kręgu szczecińskich dziennikarzy* oraz ogólnego opisu sytuacji szczecińskiej prasy periodycznej (Krzysztof Flasiński: *Czasopisma wydawane w Szczecinie od 1989 roku – zasięg, wydawcy, tematyka*) bądź niektórych jej typów w ujęciu historycznym (Paweł Szulc: *Jednodniówki na Pomorzu Zachodnim w latach 1945–1956*; Grzegorz Wejman: *Pisma diecezjalne w granicach archidiecezji szczecińsko-kamieńskiej*). W drugiej części zatytułowanej *Studia monograficzne* zaprezentowano wyniki analiz poszczególnych szczecińskich czasopism. Barbara Popiel (*Gazeta teatralna „Gabit”*

3 *Encyklopedia socjologii*, t. 3, Warszawa 2000, s. 242.

4 Z. Rykła, *Koncepcje przestrzeni i teorii regionu a wzorce uprawiania socjologii*, w: *Nowa przestrzeń społeczna w badaniach socjologicznych*, red. Z. Rykła, Rzeszów 2008, s. 17.

5 *Encyklopedia socjologii...*, s. 243.

Teatru Lalek „Pleciuga” jako czasopismo branżowe instytucji kultury) zajęła się wydawanym przez szczecińską „Pleciugę” od prawie 20 lat czasopismem teatralnym „Gabit”, uwzględniając w swoim opisie również gazety festiwalowe „Mała Forma” i „Ulotnik Festiwalowy”. Innym przykładem periodyku wydawanego przez samorządową instytucję są „Dialogi. Miesięcznik Pedagogiczny” (Paulina Olechowska). To oświatowe czasopismo regionalistyczne – pomimo że wydawane przez placówkę edukacyjną Urzędu Miasta – stanowi nie tylko oficjalny obraz instytucjonalnych i społecznych przemian polskiej edukacji, ale jest też zbiorem osobistych, często emocjonalnych – przez to tak autentycznych – doświadczeń zawodowych szczecińskich pracowników oświaty.

Położenie geograficzne Szczecina obliuguje badaczy różnych dyscyplin do przyjrzenia się periodykom związanym z socjologią czy gospodarką morską, dlatego na łamach tomu znalazły się dwa opracowania poświęcone piśmiom podejmującym tę tematykę. Socjolog Maciej Kowalewski przedstawił periodyk naukowy „Roczniki Socjologii Morskiej PAN. Annuals of Marine Sociology”. Autor opisał cztery etapy rozwoju pisma, które na przestrzeni lat przekroczyło barierę dyscyplinarności i „lokalności”, stając się piśmiem multidyscyplinarnym i globalnym. Tematyce morskiej poświęcony jest również badany przez Małgorzatę Kamolę-Cieślak „Obserwator Morski”. To pierwszy ukazujący się w Szczecinie po 1989 roku periodyk popularyzujący wiedzę o „morskości” Pomorza Zachodniego.

Na tle zaprezentowanych studiów monograficznych na uwagę zasługuje publikacja Mateusza Flonta „*Garaż (1985–2012) – zarys historii i próba charakterystyki punkowego zina*”. Po pierwsze – w polskich badaniach medioznawczych wciąż brakuje opisów fanzinów, czyli periodyków młodzieżowych subkultur funkcjonujących w tzw. trzecim obiegu, po drugie – niewielu mieszkańców stolicy Pomorza Zachodniego wie, że najdłużej ukazującym się w Polsce tytułem tego segmentu jest szczeciński „Garaż”. Autor publikacji przedstawił nie tylko wyniki analizy treści periodyku, ale i uzupełnił swój tekst o fragmenty wywiadu ze Zdzisławem „Dzidkiem” Jodką, twórcą i redaktorem naczelnym tego muzycznego czasopisma.

Chcielibyśmy, aby nasze opracowanie stało się kolejną pozycją wzbogacającą wiedzę o historii szczecińskich mediów. Kierujemy naszą książkę nie tylko do zachodniopomorskich medioznawców czy studentów kierunków dziennikarskich, ale również do zainteresowanych lokalnymi mediami mieszkańców miasta. Wyszliśmy z założeń

nia, że dokonywanie kwerend lokalnych wydawnictw jest istotnym zadaniem nie tylko badaczy mediów, ale i uczonych innych dyscyplin naukowych – aby wzbogacać tym samym „przestrzenie społeczne”, z których kolejni naukowcy będą mogli czerpać wiedzę o faktach i zjawiskach różnych obszarów życia (np. ekonomia czy socjologia), jak i z mniej lub bardziej odległej przeszłości (prasa wydawana w okresie komunistycznej Polski, współczesne czasopiśmiennictwo). Dlatego za szczególnie wartościowy uznajemy fakt, że zaprezentowany Państwu projekt badawczy ma interdyscyplinarny charakter. Poszczególnym tytułom przyglądają się nie tylko medioznawcy, ale i językoznawcy, socjologodzy, kulturoznawcy czy politologodzy – zawodowo związani zarówno ze Szczecinem, jak i pochodzący z innych ośrodków akademickich. Redaktorami wydania są pracownicy Instytutu Polonistyki, Kulturoznawstwa i Dziennikarstwa Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Szczecińskiego (Danuta Dąbrowska, Paulina Olechowska, Ireneusz Sokalski).

Kończąc, dziękujemy Urzędowi Miasta Szczecin i kierującemu nim prezydentowi Piotrowi Krzystkowi za wsparcie finansowe, dzięki któremu mieliśmy możliwość wydania naszej publikacji w Książnicy Pomorskiej im. Stanisława Staszica w Szczecinie. Jednocześnie mamy nadzieję, że badania nad szczecińskimi mediami lokalnymi będą kontynuowane w przyszłości przez kolejnych naukowców, reprezentujących różne dyscypliny nauki.

Redaktorzy
Szczecin, styczeń 2019 r.

CZĘŚĆ I
ZAGADNIENIA OGÓLNE